

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. VI. Circa quæ objecta potest se voluntas liberè exercere?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

§. VI.

Circa quæ objecta potest se voluntas liberè exercere?

484. **O**bjectum voluntatis est bonum & malum; hoc respectu actuum fugæ, se averſatorum, bonum verò respectu actuum prosecutionis: quemadmodum intellectus pro assensu habet pro objecto verum, pro dissensu verò falsum.

Quæres primò an voluntas sit libera libertate contradictionis, & contrarietatis ad amandum DEUM in statu viæ.

Respondeo primò amor DEI est in viâ liber libertate contradictionis, seu exercitij. Ratio eatenus amor DEI non esset liber libertate contradictionis, quatenus in DEO secundum se considerato nulla apparet malitia, aut defectus alicujus boni, sed hæc ratio non obstat, quia ipsum continuatum exercitium amoris non caret omni malitia, id est, disconvenientia, seu difficultate, parit enim defatigationem, & nequit satiare appetitum; ergo potest voluntas suspendere amorem aut actu reflexo nolle amorem. Confirmatur. Cognitio abstractiva in viâ proponit valde imperfectè DEI bonitatem, sed hoc ipso hæc nequit necessitare voluntatem ad amorem DEI.

Respondeo secundò, voluntas nequit esse libera libertate contrarietatis ad amandum DEUM secundum se spectatum, at bene si spectetur, ut est causa plurimum effectuum molestorum voluntati,

ut suppliciorum, aut calamitatum etiam non præsupponentium culpam, ut morborum, bellorum, famis, &c. Ratio primi, quod nullum objectum bonum representatum voluntati ut bonum plenissimum sine omni malo positivo, aut privatione alicujus boni potest odio haberi, bonum enim ut bonum est, odio haberi non potest, sed DEUS secundum se spectatus est bonum plenissimum sine omni malo positivo, aut privatione alicujus boni representatum, ergo nequit odio haberi, sed si non potest odio haberi, voluntas non est libera libertate contrarietatis ad amandum DEUM; ergo.

Ratio secundæ, quod quidquid representatur sub ratione mali, possit odio haberi, sed DEUS ut malorum vindex, aut ut est causa plurimorum effectuum molestorum, potest representari, & apprehendi ut malus, qualiter apparet damnatis, & pluribus peccatoribus DEUM blasphemantibus.

485. Quæres secundò, an, & qua libertate se voluntas nostra liberè exerceat circa bona creata. Respondeo nullum bonum creatum amari necessariò quoad exercitium, quia aut est mixtum malo, & sic potest etiam odio haberi, proinde non amari aut est bonum mancum, id est, carens aliquo genere, aut specie boni, & ideo amor ejus suspendi.

Re-

Respondeo secundò, objecta habentia bonitatem cum admixta malitia possunt amari liberè libertate tam contradictionis, quàm contrarietatis.

Respondeo tertio, prædicata creata, quæ nostro modo concipiendi præcindunt à suis positivis imperfectionibus, & sic evadunt perfectiones simpliciter simplices, qualia sunt prædicata in nobis reperibilia, quæ de DEO formaliter prædicantur, ut esse, vivere, intelligere, velle &c. amari possunt libertate tum exercitij, seu contradictionis, ut constat ex dictis, tum specificationis seu contrarietatis. Raynaud. *Discipl. mor. dist. 2. à num. 185.* contra alios, probatur quia hujusmodi perfectiones non sunt summum in se bonum, sed positivè finitum, ergo habent defectum, seu carentiam alicujus boni, sed hæc carentia habet sufficientem mali rationem ad sui odium, sicut carentia mali habet sufficientem rationem boni ad sui amorem, ut patet in infirmis appetentibus carentiam doloris, quam non appetent, nisi esset bona, carentia autem doloris est carentia mali, ergo carentia mali habet sufficientem rationem boni, ergo etiam carentia boni habet rationem mali.

Dices certum est dari in voluntate motus primò primos de objecto bono creato, hi sunt necessarij necessitate exercitij, ergo voluntas saltem per aliquos actus amat necessariò bonum qua talè necessitate exercitij. Respondeo distinguendo minorem, sunt necessarij necessitate exercitij vi sui objecti nego minorem, defectu cognitionis sufficientis ad libertatem concedo minorem, distinguo etiam consequens, per aliquos actus vi sui

R. P. Karch, Diss.

objecti amat necessariò nego consequentiam, defectu cognitionis sufficientis ad libertatem concedo consequentiam.

486. Quæres tertio, an ex duobus finibus propositis possit voluntas liberè amare libertate contradictionis finem inefficaciùs propositum, saltem si sit melius bonum. Respondeo affirmativè cum Mauro *hïc quæst. 19. num. 26.* & communi apud Amic. *hïc D. 9. nu. 11.* contra Vasq. *1. 2. D. 43. cap. 2. nu. 10.* probatur finis inefficaciùs propositus habet distinctam bonitatem à bonitate finis efficacius propositi sed si sic, potest voluntas liberè libertate contradictionis amare finem inefficaciùs propositum in consortio finis efficacius propositi, ergo Minor probatur, major efficacitas, qua supponitur alter finis, non potest impedire; quò minùs finis inefficaciùs propositus voluntatem ad se alliciat, & hæc se determinet ad ejusdem intentionem, major enim efficacitas aliud esse non potest, quam ex vi propositionis finis magis inclinari, uti fit, dum finis unus præ altero proponitur cognitione intensiore, vel clariore, vel certiore, sed nihil horum potest impedire, quò minùs finis inefficaciùs propositus voluntatem ad se alliciat, & hæc se determinet ad ejusdem intentionem, nam constat, experientia nos sæpe illa approbare, & intendere, quæ clarissimè novimus repudianda secundùm illud: *Video meliora, proboque, deteriora sequor.*

487. Quæres quartò an, dum fines duo aequali efficacitate proponuntur, uterque possit amari liberè libertate contradictionis. Respondeo affirmativè cum cit. Mauro *num. 28.* Soarez *tom. I.*

Aaa

Me-

Metaph. D. 19. S. 6. num. 13. contra
 Vasq. c. 2. probatur: quando duo fines
 proponuntur inæqualiter, uterque liberè
 libertate contradictionis potest amari,
 imò etiam libertate contrarietatis, dum
 unus eorum contrariatur alteri, ergo eti-
 am in duos fines æqualiter præcognitos
 potest voluntas ferri liberè libertate con-
 tradictionis, imò etiam contrarietatis,
 si unus est alteri oppositus, consequentia à
 fortiori tenet, quia dum uterque æquè effi-
 caciter proponitur, quisque alteri oppo-
 sito vi sua proportionis magis resistit,
 proinde magis ad se voluntatem allicit,
 quam resistat finis inefficaciùs propositus
 vi sua cognitionis fini efficacius proposito.
 Responsio subsistit etsi unus ex fini-
 bus pensatis omnibus sit bonum melius,
 aut æquale bono alterius finis. Ratio,
 quòd non sola fides, sed etiam ratio na-
 turalis iudicet, quòd hic, & nunc sit
 melius non peccare, quam peccare, &
 tamen sic iudicans est liber ad peccandum
 & non peccandum, juxta allegatum:
video meliora &c. ergo est in nostrà li-
 bertate minus bonum præferre majori,
 consequenter à fortiori id, quòd omni-
 bus perpensis est bonum æquale. Et
 cum per *num. 486.* finis inefficaciùs pro-
 positus possit amari liberè libertate con-
 tradictionis, sequitur, quòd etiam bo-
 num minus inefficaciùs propositum possit
 præ bono meliore efficacius proposito
 voluntas liberè eligere.

Hoc modo esse factum initium pec-
 cati, tam in Angelis quam in primis pa-
 rentibus benè probat Maurus *num. 29.*
 bonum enim, quòd peccando elegerunt
 fuit minus, ac ipsdem propositum inef-
 ficaciùs, quam bonum majus oppositum
 peccato nam quòd nobis proponatur in-

efficaciùs, oritur ex defectu perfectæ re-
 ctitudinis in intellectu propter vulnus
 ignorantia, & in voluntate propter vul-
 nus malitia, & ex imperfecta subiectio-
 ne appetitus sensitivi ad rationalem pro-
 pter vulnus concupiscentia *juxta num.*
482. & seq. sed tam Angeli quam primi
 parentes præditi erant physica rectitudine
 tam Intellectus, quam voluntatis, ap-
 petitùsque sensitivus in his fuit perfectè
 subiectus appetitui rationali *per num. 480.*
 Angeli autem carebant appetitu sensitivo,
 ergo tam Angelis, quam primis parenti-
 bus intellectus efficacius proposuerat ma-
 jus bonum in non peccare, quam minus
 bonum in peccare apparens. Ergo factum
 est peccati initium, quòd tam Angeli, quam
 protoparentes liberè se determinaverint
 ad aversionem à bono majore efficacius
 proposito, & ad conversionem ad minus
 bonum inefficaciùs cognitum.

488. Dices si efficacius cognove-
 runt bonum majus relucens in non pec-
 cato, & inefficaciùs minus bonum relu-
 cens in peccato, quomodo evenit, quòd
 non sint retracti à peccato per considera-
 tionem motivorum, quæ eos retraher-
 ebant à peccato?

Respondeo cum Mauro *num. 31.*
 eos caruisse cognitione perfectiore mo-
 tivorum retrahentium à peccato (defe-
 ctum hujus perfectioris cognitionis vocat
 inconsiderationem purè negativam) quam
 si habuissent, perfectiùs considerassent
 motiva retrahentia, proinde se non aver-
 tissent ab horum consideratione: defectu
 hujus converterunt se ad efficacius consi-
 deranda motiva non obediendi DEO,
 quam obediendi: Hac libera conversio
 ad efficaciorè considerationem moti-
 vorum

vorum non obediendi præ consideratione
 motivorum obediendi vocatur à Mauro
 peccatum initiale, seu initium peccati
 (ante hoc intellectu nullus præcessit er-
 ror, nec inconsideratio libera, seu pri-
 vatio considerationis, sed pura negatio
 considerationis non libera sita in negatio-
 ne alicujus cognitionis perfectioris, uti
 dictum est) exinde cœpit obscurari in-
 tellectus tam in Angelis, quam in primis
 parentibus, & sensim sunt prolapsi in
 errorem, vel inconsiderationem, qua
 apprehenderunt non inesse tantam peccati
 malitiam, quanta illis apparebat ante ob-
 scuratum intellectum, ex hoc demum
 errore, aut inconsideratione consum-
 mârunt, & compleverunt peccatum.
 Unde patet, quòd peccatum initiale
 commiserint sine omni errore, aut in-
 consideratione, at peccati consummatio
 facta est ex pravio, vel errore, vel in-
 consideratione. Caterùm ad peccan-
 dum non necessariò præcedit error, imò
 nec inconsideratio est necessaria, etsi hæc
 semper aut regulariter præcedat peccatum
per num. 194. & sequentes.

Contra hoc si opponas scriptu-
 ram: *errant, qui operantur malum.*
Prov. 14. v. 22. Respondeo eam lo-
 qui de peccato consummato, nam ly
 operari malum indicat completum pec-
 catum, ad quod per quosdam gradus
 pervenitur à primo gradu, quem dixi-
 mus esse liberam aversionem intellectus
 à motivis à peccato retrahentibus.

Claudo hanc quæstionem cum com-
 muni Sanctorum Patrum, apud Bellarm.
tom. 4. lib. 3. de amissione gratiæ, &
statu peccati cap. 6. docentem ex ipso-
 rum doctrina, quòd primi parentes ante

consummatum peccatum non solùm er-
 raverint, sed in hæresim sint delapsi,
 qualitatemque hujus hæresis ibidem ex-
 ponit.

489. Quæres quintò, an supposito
 efficaci intentione finis præcisè inten-
 dente consecutionem finis possit volun-
 tas ex duobus medijs inæqualibus, ac in-
 compossibilibus eligere liberè medium
 sufficiens, minùs tamen bonum, ac uti-
 le excluso utiliore.

Respondeo affirmativè contra cit.
 Vasq. *cap. 2.* probatur, si voluntati non
 imponitur necessitas eligendi medium uti-
 lius, potest hoc liberè præeligere negle-
 cto medio utiliore, sed datâ etiam inten-
 tione efficaci præcisè intendente finis
 consecutionem nulla vi hujus intentionis
 imponitur necessitas voluntati eligendi
 medium utilius, sed cogit solùm ad me-
 dium sufficiens, quale supponitur esse
 medium minùs utile, hoc enim, quod
 excludat medium utilius, non evadit
 simpliciter malum, sed duntaxat minùs
 bonum, & ad summum, est malum se-
 cundùm quid, quatenus excludit melius
 bonum, exclusio hæc omnino est mala
 per *num. 485.*, quia tamen ex parte
 altera est sufficiens ad finis consecutio-
 nem, fit, ut voluntas ejus electiva fe-
 ratur in id, ut bonum est, non ut ma-
 lum, quia non fertur in id ut compara-
 tum ad bonum melius, sed in quantum est
 bonum sufficiens contra Vasq. *num. 12.*
 & 13.

Dices Philosophus 3. *Eth. 3.* ait,
 quod cæteris ex consultatione prætuli-
 mus, id eligibile est, sed id, quod est
 melius præferimus; ergo etiam id solùm
 est eligibile. Secundo electio sequitur

ad iudicium consultationis, sed istud nequit præluere electioni medijs minus utilis, intellectus enim consultando colligit illud tantum medium, quod censet melius comparando unum cum alio. Antequam diluatur obiectio enodanda est sequens quaestio.

490. Quæres sextò, an datâ efficaci Intentione finis illum citiùs, & securius obtinendi voluntas ex propositis duobus medijs inæqualibus quoad utilitatem possit liberè libertate specificationis eligere medium minus utile neglecto utiliore.

Respondeo Negativè, & in hoc casu amplector sententiam Vasq. cit. c. 2. probatur, medium quod efficax Intentio finis virtualiter excludit, non potest eligi, sed in casu proposito efficax intentio finis hunc citiùs, securius obtinendi excludit medium minus utile, nam virtualiter excludit, quidquid impedit, aut retardat finis consecutionem, sed medium in consultatione præjudicatum minus utile retardat finis intenti consecutionem, ut citiùs, & securius obtinendi; finis enim citiùs, & securius procuraretur per medium utilius, ut supponitur; ergo id, quod excludit hoc medium, retardat finis consecutionem, sed medium minus utile supponitur esse oppositum medio meliori; ergo est hujus exclusivum consequenter retardativum consecutionis finis.

Retinet quidem medium etiam minus utile etiam in isto casu suam bonitatem, & utilitatem, quia tamen est virtualiter exclusa per præfatam efficacem intentionem, eligi non potest. Unde

est disparitas inter duos fines inæquales; quòd propositio finis melioris non sit exclusio, virtualiter excludens propositionem finis minus boni, hujusque vim motivam.

Respondeo nunc ad duo argumenta sub finem num. 489. proposita. Et quidem textus Philosophi, uti etiam textus S. 7. ex 3. de Anima debere intelligi pro casu, quo finis citiùs ac securius obtinendus intenditur.

Ad secundum est eadem responsio, quia dum finis efficaciter intenditur citiùs, & securius obtinendus, hanc intentionem necessariò subsequitur consultatio comparativa medijs, id est talis, quâ media inter se comparantur, ut deprehendatur optimum, hoc enim est virtualiter volitum in tali finis intentione, & ideò necessariò necessitate consequente superveniens electio eligit optimum: è contra quando finis præcisè efficaciter intenditur, subsequens consultatio non fit ex fine deprehendendi id, quod melius sit, & postea eligatur, sed præcisè, ut deprehendatur medium sufficiens, & ideò potest absolūtè eligere ex pluribus etiam id, quod est minus utile, dummodo sufficiat. Ex hoc.

Deduco ex fortiori liberum esse voluntati inter plura media æqualia eligere quodvis illorum contra Vasq. num. 12. quia quodvis habet majorem vim allicienti in præsentia alterius æqualiter trahentis, quàm habeat medium minus bonum.

Confirmatur ex parte medijs sunt omnia æqualia, ergo maxime congruit, ut voluntas sit activè indifferens ad alterutrum eligendum: dicere, quod
ferri

ferri. nequeat in ullum eorum est, contra quotidianam experientiam: quis enim credat famelicum videntem duos panes per omnia æquales mansurum in suspenso, quin valeat se determinare ad unum unius.

§. VII.

Quomodo voluntas potentias alias sibi subjectas habeat, easque moveat? Inde deducuntur quedam utilia corollaria, & de motibus primo primis.

491. **D**ominium, sive imperium unius in alium est duplex, unum est despoticum, sive herile, alterum politicum, sive civile; Despoticum est, cui is, qui subest, rebellare non potest, sed instar mancipij imperanti, veluti Domino parer. Politicum est, cui non possunt subditi se omnino opponere, sed nec omninò coguntur jussa exequi, sed more civium possunt rebellare, qualiter cives obtemperant suo Principi, nempe non ut mancipia, sed ut homines liberi alienæ jurisdictioni obnoxij, Unde Izquierdo *de DEO D. 35. num. 88. & 95.* ubi distinguit inter impericum politicum, & monasticum, hoc enim propriè tale ponit in judicio de electione medij purè intentiva movens ad electionem ejusdem medij executivam, imperium verò politicum negat esse actum intellectus, sed voluntatis, quo subdito ab imperante distincto intimatur voluntas obligatoria, hoc autem spectat ad voluntatem. Ego Respondeo ex *num. 9.* cum obligare spectet ad voluntatem, intimare autem ad intellectum, imperium politicum includit utrumque actum.

Quæres primò, an intellectus despoticè, aut politicè subiaceat voluntatis imperio. Respondeo neutro modo subditi quoad apprehensiones omnino primas, quia apprehensio quævis simpliciter prima antecedit omnem profus actum nostræ voluntatis.

Quoad judicia verò subjectus est politicè quoad exercituum, secùs quoad specificationem circa veritates evidentes; hæc secunda pars facillè probatur; voluntas enim non potest intellectum determinare ad dissensum, quando veritas objectiva evidenter apprehenditur, ergo intellectus quoad speciem judicij circa evidentes veritates non subest despoticè voluntati, ut subest potentia locomotiva, cum hæc possit à voluntate cogi ad motum, qui sit potentia locomotivæ evidenter malus, è contra voluntas nequit determinare intellectum ad actum huic evidenter malum, uti est dissensus circa verum evidens.

Prima pars de judiciis ostenditur: judicia, vel sunt evidentiæ, & hæc, vel ex terminis apprehensus orta, ut assensus